

diezelfde tijd zijn 'heroïke leiding'¹⁷ aan de groep emigranten in Michigan, die 'veel minder geschikt [was] voor het stille leven in onze altoos eenigszins benepen en kleingeestige Nederlandsche toestanden. Hij was als geschapen voor het avontuurlijke leven'.¹⁸ Kuyper beschreef de dramatische beginjaren in de kolonie aan de oever van de Black River zo beeldend, dat J.C. Rullmann in 1940 meende dat zijn proza 'een waardige plaats' in de Nederlandse literatuur verdiende.¹⁹ Nederland was de 'ballingen' in Michigan 'schandelijk' vergeten. In Nederland ging het steeds over de Zuid-Afrikaanse Boeren, terwijl ook deze 'pelgrims van het westen' het beste vertegenwoordigden wat Nederland te bieden had aan de wereld. Bij Dosker was Van Raalte nog vooral een kerkelijk man, maar Kuyper – die zijn kolonie in Michigan in oktober 1898 bezocht – vormde hem om tot de 'kloeke, veelzijdige praktische persoonlijkheid die de eere van het calvinisme ophield' en die 'eerst in het vrije land lang en breed zijn vleugels kon uitslaan'.²⁰ Zoals hij als calvinist een Vrije Universiteit had gesticht, zo zou Van Raalte in 1866 in dezelfde geest de stoot gegeven hebben tot de stichting van Hope College. En Van Raalte had niet tevergeefs gewerkt, constateerde Kuyper: 'Over het groot geheel genomen daarentegen zijn de jongere kolonisten wat wij ten onzent *Calvinisten* noemen. Waren ze niet van ons gegaan, ze zouden hier ongetwijfeld behoorren tot de antirevolutionaire partij.' En de Amerikanen drukte hij op het hart 'dat ze, met ons *land* te verlaten, daarom van den Nederlandschen *stam* niet zijn afgescheurd'. Van Raalte en de zijnen vertegenwoordigden Holland op zijn breedst. Ze pasten nu prachtig in het beeld dat Kuyper en menige Nederlander rond 1900 van hun volk hadden als van groter betekenis in deze wereld dan hun aantal vermocht uit te drukken.

Sinds Doskers en Kuypers beschrijvingen van de eerste jaren van Van Raaltes gemeenschap in Michigan is de aandacht daarvan in Nederland niet meer afgewend. In de lezenswaardige levensbeschrijving van Brummelkamp die in 1910 door diens zoon werd gepubliceerd, handelen maar liefst 75 bladzijden over Van Raaltes emigratie en de stichting van de kolonie onder aanvoering van 'zulkeen uitstekenden leidsman'.²¹ J.A. Wormser omschreef Van Raalte in de tweede Nederlandstalige biografie van Van Raalte uit 1915 als de 'pionier' en de associatie van dit woord met maagdelijk gebied, met zin voor avontuur en met overleven stond garant voor een weliswaar niet brede, maar blijvende interesse voor die eerste zware jaren in zijn leven na de aankomst in Michigan begin 1847, toen hij als predikant, arts, vrederechter, landagent en schoolverzorger leiding gaf aan de kolonie.²² Deze belangstelling voor de heroïsche Van Raalte drukte in de herinnering in Nederland de aandacht weg van de Amerikaanse kerkelijke problemen – die bleven

¹⁷ A. Kuyper, *Varia Americana* (Amsterdam/Pretoria 1899) 66.

¹⁸ *De Heraut*, 10 september 1893. In dit artikel kondigde Kuyper Doskers Van Raalte-biografie aan.

¹⁹ J.C. Rullmann, *Kuyper bibliografie. Deel III* (1891-1932) (Kampen 1940) 183.

²⁰ *De Heraut*, 10 september 1893.

²¹ A. Brummelkamp, *Levensbeschrijving van wijlen prof. A. Brummelkamp, hoogleraar aan de Theologische School te Kampen, door zijn jongsten zoon* (Kampen 1910) 269.

²² Wormser, *In twee wereldden*.